

4 - bors bundu zga

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

"TASHMOLAYMAN"
O'quy ishlab chiqarish bo'yicha prorektor
prof.R.To'rayev
06

Ro'stati qabul: № № BD. 60310100.2.10.
2024-yil " 26 " 06

KORXONA IQTISODIYOTI
FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 300000- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310000- Ijtimoiy va xulq-atvoriga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 60310100- Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili 2024-2025	Semestr 7	Kreditlar 6
Fan/modul turi	Ta'lim tili o'zbek	Haftadagi dars soatlari 5	
	Auditoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim	Jami yuklama
1.	Korxonalar iqtisodiyoti	72	108
			180

2. **I. Fanning mazmuni**
Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda bozor munosabatlari sharoitida korxonalar faoliyatini tashkil etish, boshqarish, iqtisodiy samaradorligini oshirish hamda rivojlantirish yo'llari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.

Fanning vazifalari quyidagilardan iborat:

- korxonalar faoliyatining me'yoriy-huquqiy asoslarini o'rgatish;
- turli mulk shakllariga asoslangan korxonalar faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslarini o'rgatish;
- mamlakatimizda korxonalar faoliyatini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar haqida ma'lumotlar berish;
- korxonalarda mahsulotlarni ishlab chiqarish, ularni samarali taqsimlash, korxonalarda marketing faoliyati, korxonalar faoliyatining ixtisoslashuvi, korxonalar faoliyatida amalga oshiriladigan xarajatlar, mahsulot tannarxi, ularni pasaytirish yo'llari, korxonalar o'z faoliyatidan oladigan daromadlari, foydasi, ularni ko'paytirish yo'llari, korxonalar faoliyatidagi tavakkalchilik va uni bartaraf etish yo'llari, korxonalar faoliyati iqtisodiy samaradorligini oshirish va rivojlantirish, korxonalarda bankrotlik holatining oldini olish yo'llarini o'rgatish.

3. **II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)**
1-MODUL. KORXONALAR FAOLIYATINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI

1-mavzu: "Korxonalar iqtisodiyoti" fanining predmeti, vazifalari va usullari
 Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida "Korxonalar iqtisodiyoti" fanining ahamiyati, "Korxonalar iqtisodiyoti" – iqtisodiy fanlarning tarkibiy qismi va boshqa fanlar bilan aloqadorligi. "Korxonalar iqtisodiyoti" fanining predmeti, vazifalari va usullari.

2-mavzu: Korxonalar faoliyatining me'yoriy-huquqiy asoslari
 O'zbekiston Respublikasida normativ-huquqiy hujjatlar tizimi. Korxonalar faoliyatiga taalluqli me'yoriy hujjatlar. Korxonalar faoliyatiga taalluqli me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish yo'llari.

3-mavzu: Korxonalar va uning tashkiliy bo'linmalarini boshqarish
 Korxonalar faoliyatida boshqaruv tushunchasi va uning obyektiv zaruriyati. Korxonalar boshqaruv xususiyatlari va tarkibiy qismi. Boshqaruv subyekti va obyekti. Korxonalar boshqarishning tamoyillari, shakllari va usullari. Korxonalar boshqaruv apparati. Korxonalar boshqarishda rahbarning xususiyatlari, o'rni va roli.

2-MODUL. KORXONALAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

4-mavzu: Korxonalar faoliyatini rejalashtirish va bashoratlash
 Rejalashtirishning mohiyati, asosiy tamoyillari va usullari. Korxonalarda qo'llaniladigan rejalashtirish shakllari. Korxonalar yillik ishlab chiqarish biznes-rejasi va korxonalar faoliyatini bashoratlash.

5-mavzu: Korxonalarda marketing faoliyatini tashkil etish. Korxonalar marketingning mohiyati va ahamiyati. Marketingning turlari. Korxonalar faoliyatida marketingning o'rni va ahamiyati. Korxonalar marketing konsepsiyasi. Korxonalarda tovar siyosati va uning marketing tizimidagi o'rni.

6-mavzu: Korxonalar marketing faoliyatini tashkil etish. Korxonalar marketingning mohiyati va ahamiyati. Marketingning turlari. Korxonalar faoliyatida marketingning o'rni va ahamiyati. Korxonalar marketing konsepsiyasi. Korxonalarda tovar siyosati va uning marketing tizimidagi o'rni.

7-mavzu: Korxonalar marketing faoliyatini tashkil etish. Korxonalar marketingning mohiyati va ahamiyati. Marketingning turlari. Korxonalar faoliyatida marketingning o'rni va ahamiyati. Korxonalar marketing konsepsiyasi. Korxonalarda tovar siyosati va uning marketing tizimidagi o'rni.

8-mavzu: Korxonalar marketing faoliyatini tashkil etish. Korxonalar marketingning mohiyati va ahamiyati. Marketingning turlari. Korxonalar faoliyatida marketingning o'rni va ahamiyati. Korxonalar marketing konsepsiyasi. Korxonalarda tovar siyosati va uning marketing tizimidagi o'rni.

ko'rsatkichlar. Asosiy fondlardan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari.

8-mavzu: Korxonalarining mehnat resurslari, mehnatni tashkil etish va unga haq to'lash shakllari

Mehnat resurslarining mohiyati va korxonalar faoliyatidagi ahamiyati. Korxonalarda mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar va ularni aniqlash tartibi. Korxonalarda mehnatni tashkil etish va unga haq to'lash shakllari. Korxonalarda mehnat unumdorligini oshirish yo'llari.

3-MODUL. KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

9-mavzu: Korxonalarda qilinadigan xarajatlar va mahsulot tannarxi
Korxonalarda qilinadigan xarajatlarning mohiyati va ahamiyati. Korxonalarda xarajatlarning turkumlanishi. Korxonada mahsulotlari tannarxi haqida tushuncha, uning turlari va aniqlanish tartibi. Korxonalarda xarajatlarni tejash va mahsulotlar tannarxini pasaytirish yo'llari.

10-mavzu: Korxonalarda investitsion faoliyat va uning samaradorligini oshirish yo'llari

Korxonalar faoliyatida investitsion mohiyati va ahamiyati. Korxonalarda investitsiyalarni jalb etish manbalari. Investitsiyalardan foydalanish samaradorligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar va ularni aniqlash tartibi. Korxonalar faoliyatiga investitsiyalarni jalb etish ko'lamini va samaradorligini oshirish yo'llari.

11-mavzu: Korxonalarining innovatsion faoliyati va uning samaradorligini oshirish yo'llari

Innovatsion mohiyati, ahamiyati va turlari. Korxonalarda innovatsion faoliyatni tashkil etilishi. Korxonalarda ilmiy tadqiqotlar va rivojlanish (R&D) bo'yicha ishlarning tashkil etilishi. Korxonalar faoliyatiga innovatsiyalarni joriy etish bo'yicha ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.

12-mavzu: Korxonalarining narx siyosati

Narxning iqtisodiy mohiyati, shakllanishi va turlari. Narxning vazifalari va funksiyalari. Korxonalarining narx siyosati. Bozor munosabatlari sharoitida korxonalarda narxning shakllanishini yanada takomillashtirish yo'llari.

13-mavzu: Korxonalarining ixtisoslashuv darajasi

Korxonani joylashtirish va ixtisoslashtirish tushunchalari, ularning ilmiy asoslari. Ixtisoslashtirishning shakllari va ko'rsatkichlari. Korxonalarda ixtisoslashuvning samaradorligini oshirish imkoniyatlari.

14-mavzu: Korxonalarda faoliyatining iqtisodiy samaradorligi va uni oshirish yo'llari

Iqtisodiy samaradorlikning mohiyati va uning korxonalar faoliyatidagi ahamiyati. Korxonalarda iqtisodiy samaradorlikni tavsiflovchi ko'rsatkichlar va ularni aniqlash tartibi. Korxonalarda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llari.

4-MODUL. KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI

15-mavzu: Korxonalar faoliyatidagi tavakkalchilik va uni bartaraf etish yo'llari

Tavakkalchilikning mohiyati, korxonalar faoliyatidagi xavf-xatarlar turlari va ularni boshqarishning zarurligi. Korxonada ishlab chiqarish tavakkalchiligini baholash usullari. Korxonalar faoliyatida ishlab chiqarish tavakkalchiligi chegaralari, iqtisodiy va huquqiy asoslari. Korxonalarda tavakkalchilik darajasini kamaytirish yo'nalishlari.

16-mavzu: Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi va tijorat siri.

Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasi. Korxonada iqtisodiy xavfsizligining tasnifi. Korxonada iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning konsepsiyasi va tamoyillari. Korxonaning tijorat siri. Korxonada tijorat sirini himoya qilish mexanizmi. Raqobatchilar haqida axborot olish usullari.

17-mavzu: Korxonalarda bankrotlik holati va uning oldini olish yo'llari

Korxonalarda bankrotlikning mohiyati. Bankrotlik alomatlari. Korxonalarining bankrotlik holatini aniqlashda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar. Korxonalarda bankrotlik holatining oldini olish yo'llari.

4.	<p>III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Korxonalar iqtisodiyoti" fanining predmeti, vazifalari va usullari 2. Korxonalar faoliyatining me'yoriy-huquqiy asoslari 3. Korxonalar va uning tashkiliy bo'linmalarini boshqarish 4. Korxonalar faoliyatini rejalashtirish va bashorat qilish 5. Korxonalarda marketing faoliyatini tashkil etish 6. Korxonalar tovar siyosati 7. Korxonaning moddiy-texnika ta'minoti va uni takomillashtirish yo'llari 8. Korxonaning asosiy fondlari va ulardan samarali foydalanish yo'llari 9. Korxonaning aylanma fondlari va ulardan samarali foydalanish yo'llari 10. Korxonalar mehnat resurslari, mehnatni tashkil etish va unga haq to'lash shakllari 11. Korxonalarda qilinadigan xarajatlilar va mahsulot tannarxi 12. Korxonalarda investitsion faoliyat va uning samaradorligini oshirish yo'llari 13. Korxonalar innovatsion faoliyati va uning samaradorligini oshirish yo'llari 14. Korxonalar narx siyosati 15. Korxonalar ixtisoslashuv darajasi 16. Korxonalar faoliyatining iqtisodiy samaradorligi va uni oshirish yo'llari 17. Korxonalar faoliyatidagi tavakkalchilik va uni bartaraf etish yo'llari 18. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi va tijorat siri. 19. Korxonalar bankrotlik holati va uning oldini olish yo'llari <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada interfaol usullar yordamida o'tilishi, mavzularga mos keluvchi pedagogik texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p>
5.	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.</p> <p>Mustaqil ta'lim fan bo'yicha ma'ruza, amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari o'quv dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabaning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriq savollarni o'z ichiga oladi.</p> <p>Mustaqil ta'limning turli shakllari mavjud bo'lib, unda talaba o'qituvchi rahbarligida fan bo'yicha yangi bilimlarni, o'quv va ko'nikmalarni o'zlashtirish, ijodiy faoliyatni amalga oshira oladi.</p> <p>"Korxonalar iqtisodiyoti" fani bo'yicha mustaqil ishlarni tashkil etish talabalar korxonalar iqtisodiyoti haqida bilim, dunyoqarash, ijtimoiy faollik va mustaqil fikrlashni shakllantirishga qaratilgan tadbirlar tizimini o'z ichiga oladi. U fanning o'quv rejasini va fan sillabusida ko'zda tutilgan zarur bilimlar va ko'nikmalar talabalar tomonidan o'zlashtirilishi ta'minlanadi.</p> <p>Fan bo'yicha mustaqil ta'lim O'RTMI (o'qituvchi rahbarligida talaba mustaqil ishi) va TMI (talaba mustaqil ishi) shakllarida amalga oshiriladi.</p>

<p>O'RTMI fanning tegishli mavzulari bo'yicha esse yozish, "SWOT tahlil" texnologiyasi asosida berilgan topshiriqni bajarish, elektron jurnallardan mavzuga oid maqola topib tahlil qilish, krossvord tayyorlash, "Venn diagrammasi" texnologiyasi asosida berilgan topshiriqni bajarish, test savollari tayyorlash, taqdimot tayyorlash, referat tayyorlash, "Nilufar guli" texnologiyasi asosida berilgan topshiriqni bajarish, "Keys stadi" texnologiyasi asosidagi topshiriqni bajarish kabi shakllarda amalga oshiriladi. TMI esa talabalar tomonidan tayyorlanadigan referatlar shaklida amalga oshiriladi. Fan bo'yicha mavzularni yanada chuqur o'rganishlarini ta'minlash maqsadida talabalarga fan yuzasidan mavzular taqsimlab beriladi va ushbu mavzular yuzasidan talabalar referat tayyorlaydilar va topshiradilar.</p> <p>TMI (talaba mustaqil ishi) uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Korxonalar - mustaqil xo'jalik faoliyatini yurituvchi bozor subyekti. 2. Bozor munosabatlari sharoitida korxonalar faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlar. 3. Korxonalar faoliyatini tashkil etish shartlari, zarur hujjatlar. 4. Bozor munosabatlari sharoitida boshqaruvning mohiyati, maqsadi, vazifalari va tamoyillari. 5. Korxonalarda boshqaruv qarorlarini qabul qilish hamda boshqaruvning asosiy funksiyalari. 6. Korxonalar faoliyatini rejalashtirish va uning shakllari. 7. Korxonalar faoliyatini boshqarish va uning usullari. 8. Korxonalarda marketing faoliyatini tashkil etish. 9. Korxonaning asosiy fondlari va uning tarkibi. 10. Korxonalarda asosiy fondlarni shakllantirish manbalari, ulardan foydalanish holati va samaradorligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. 11. Korxonaning aylanma fondlari va ularning tarkibi. 12. Korxonalarda aylanma fondlarni shakllantirish manbalari, ulardan foydalanish holati va samaradorligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. 13. Korxonada mehnat resurslari va mehnatni tashkil etish shakllari. 14. Korxonada mehnatga haq to'lash shakllari. 15. Korxonalarda ishlab chiqarish xarajatlari va ularning turkumlanishi. 16. Korxonalarda mahsulot tannarxi va uni pasaytirish yo'llari. 17. Korxonaning investitsion faoliyati va uni amalga oshirish shakllari. 18. Korxonalarda investitsiyalarni amalga oshirish manbalari va ularni yanada takomillashtirish shakllari. 19. Korxonaning innovatsion faoliyati va uni tashkil etish shakllari. 20. Korxonalar narx siyosati. 21. Korxonalar ixtisoslashuv darajasi va uni takomillashtirish yo'llari. 22. Korxonalar faoliyatidagi tavakkalchilik va uni bartaraf etish yo'llari.
--

<p>23. Korxonalarda ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligi va uni tavsiflovchi ko'rsatkichlar.</p> <p>24. Korxonalarda iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligini oshirish yo'llari.</p> <p>25. Korxonalarda bankrotlik holati va uning oldini olish yo'llari.</p> <p>TMI (talaba mustaqil ishi) mavzulari bo'yicha talabalar referat tayyorlaydilar va uni taqdimot qiladilar.</p>	<p>6. V. Fan o'qitilishidan kutiladigan natijalar (shakllanadigan kompetensiyalar).</p> <p>“Korxonada iqtisodiyoti” fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - korxonalar faoliyatining me'yoriy-huquqiy asoslari, korxonalaridagi ishlab chiqarish resurslari va ulardan foydalanishning iqtisodiy samaradorligini mavjud bo'lgan tadqiqot usullaridan foydalangan holda aniqlashni va kelajakda ularni rivojlantirish hamda samaradorligini oshirish yo'llarini belgilab berishni; turli mulk shaklidagi korxonalar faoliyatini rivojlantirishni; korxonalar investitsiyalarni jalb etish hamda samaradorligini oshirish yo'llarini <i>bilishi</i>; - korxonalar iqtisodiyotiga oid statistik ma'lumotlar va turli hisobotlar ma'lumotlarini yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilish bo'yicha; korxonalar iqtisodiyotining rivojlanishini ta'minlaydigan investitsiyalarning samaradorligini ta'minlaydigan xulosa va takliflarni tayyorlash bo'yicha <i>ko'nikmalarga ega bo'yishlari</i>; - korxonalar faoliyatini tashkil etish va boshqarish, korxonalarda mahsulotlarni ishlab chiqarish, ularni samarali taqsimlash, korxonalarda marketing faoliyati, korxonalar faoliyatining ixtisoslashuvi, korxonalarda mahsulot tannarxini pasaytirish yo'llari, korxonalar faoliyatidagi tavakkalchilikni bartaraf etish yo'llari, korxonalar faoliyati iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari va korxonalarda bankrotlik holatining oldini olish bo'yicha <i>malakalarga ega bo'yishi kerak</i>.
<p>7. VI. Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish. 	

<p>8. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirish.</p>	<p>9. VIII. Fan bo'yicha adabiyotlar va axborot manbalari.</p> <p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ro'ziyeva D.I. Korxonada iqtisodiyoti. O'quv qo'llanma. -T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uyi", 2022, -268 b. 2. Shodmonov E.Sh., Babakova D.Sh., Tursunov B.O. Korxonada iqtisodiyoti va innovatsiyalarni boshqarish. Darslik, -T.: "Iqtisod-Moliya", 2020, -528 b. 3. Abdulkarimov B.A. va boshqalar. Korxonada iqtisodiyoti. Darslik, -T.: "Fan va texnologiya", 2013, -368 b. 4. Muratov R.S., Djalalova I.A., Oripov S.Sh. Korxonada iqtisodiyoti. Darslik, -T.: "Iqtisodiyot", 2011, -500 b. 5. Mahmudov E.X. Korxonada iqtisodiyoti. O'quv qo'llanma. -T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2004, -208 bet. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent. "O'zbekiston" NMU, 2021.-464 b. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2022-yil 20-dekabrda Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga murojaatnomasi. https://president.uz/oz/lists/view/5774 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli farmoni. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2022-y., 06/22/113/0330-son. 4. Pardayev M.Q., Aminov Z.Yu. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi va uni ta'minlash yo'llari. Samarqand, "Zarafshon", 2008 5. Martin Ricketts. The Economics of Business Enterprise. An Introduction to Economic Organisation and the Theory of the Firm. UK, London, Edward Elgar publishing, 4th Edition. 2019, -680 pp. 6. Волкова О.И., Десяткина О.В. Экономика предприятия. Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М, 2012. - 601 стр. <p>Internet saytlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali 2. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy sayti 3. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy
--	--

bazasi	
<p>10. Fanning o'quv dasturi Termiz davlat universitetida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Fan/modul uchun mas'ullar: B.E.Turayev - TerDU "Iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, PhD. N.J.Nurmatov - TerDU "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi. G.X.Egannazarova - TerDU "Iqtisodiyot" kafedrasi o'qituvchisi.</p>	
<p>11. Taqrizchilar: Termiz davlat universiteti "Raqamli iqtisodiyot, biznes boshqaruvi va ekonometrika" kafedrasi mudiri, i.f.f.d. Toshaliyeva S.T. Termiz iqtisodiyot va servis universiteti "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi, i.f.f.d. Amonov M.O.</p>	